

EXPUNERE DE MOTIVE

I. Descrierea situației actuale

1. Una dintre cele mai importante categorii de drepturi fundamentale este cea a **drepturilor electorale**. Intră în această categorie dreptul de a alege și dreptul de a fi ales.

Doctrina de specialitate califică aceste drepturi ca fiind **drepturi exclusiv politice**, componente ale categoriei mai largi a **drepturilor politice**, în care se includ, pe lângă cele electorale și dreptul la libertatea gândirii, libertatea de expresie, dreptul la întrunire pașnică, dreptul la asociere, dreptul de a participa la viața publică.

Din drepturile electorale fac parte, în mod tradițional, dreptul de a alege și dreptul de a fi ales, primul fiind considerat un drept activ, iar cel de-al doilea un drept pasiv. Pe lângă acestea, au mai fost sau sunt recunoscute în unele țări și **dreptul de a revoca pe cel ales**.

Acestor drepturi, potrivit patrimoniului constitutional european, care are la bază actele adoptate de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) și ne referim în principal la Codul bunelor practici în materie electorală, le corespund anumite condiții pentru a fi exercitate, între care se regăsesc, în mod cvasiunanim, cele de *vârstă* și de *naționalitate*.

În contextul constituirii Uniunii Europene, unde cetățenii statelor membre dobândesc statutul de **cetățeni europeni**, este recunoscut acestora dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile municipale și în Parlamentul European, exercitat în statul lor de reședință membru al Uniunii Europene..

Și Constituția României prevede în art. 16 alin. (4) faptul că ” (4) *În condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii Uniunii care îndeplinesc cerințele legii organice au dreptul de a alege și de a fi aleși în autoritățile administrației publice locale.* ”

2. Constituția României consacră drepturile electorale în trei articole, respectiv articolele 36-38, unde sunt reglementate, în succesiune, **dreptul de vot** (adică **dreptul de a alege**), în art. 36; **dreptul de a fi ales**, în art. 37 și **dreptul de a fi ales în Parlamentul European**, în art. 38.

În virtutea calității României de stat membru al Uniunii României, cetățenilor săi le sunt recunoscute drepturile electorale atât pentru organele reprezentative naționale, cât și pentru organele reprezentative la nivelul Uniunii Europene.

Cât privește această din urmă categorie, într-o exprimare deficitară, art. 38 face referire expresă numai la **dreptul de a fi ales în Parlamentul European**, omițând cealaltă componentă, a dreptului de a alege în Parlamentul European, motiv pentru care s-ar impune, într-o viitoare revizuire constituțională, ca articolul 38 să reglementeze, prin titlu și conținut, **dreptul de a alege și de a fi ales în Parlamentul European**.

3. Drepturile electorale reprezintă una din categoriile de drepturi care au cea mai frământată istorie. Inițial, ele au fost recunoscute numai celor care aveau o anumită stare materială și care erau bărbați, dat fiind faptul că femeilor le-au fost recunoscute aceste drepturi mult mai târziu.

În Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată în anul 1948 de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite se stipulează: *Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor*

publice ale țării sale, fie direct, fie prin reprezentanți liber aleși. Orice persoană are dreptul de acces egal la funcțiile publice din țara sa.

Constatăm că, fără a le recunoaște în mod expres, Declarația universală consacră de o manieră implicită drepturile electorale.

4. În ceea ce privește România, drepturile electorale au avut și în România o istorie zbuciumată. Ne referim doar la **Legea electorală din 1866**, care consacră votul censitar și secret și reguli distincte referitoare la Corpul electoral pentru Adunarea Deputaților și cel pentru Senat. Iar pentru a fi alegător se impunea anumite condiții, între care să fie român prin naștere sau să fie împământănit, să aibă vârsta de 21 de ani împliniți și să întrunească condițiile cerute pentru a figura în colegiile electorale, respectiv să aibă averea sau censul, care se dovedea doar prin chitanțele sau alte înscrisuri doveditoare.

Constituția din 1923 recunoaște drepturile electorale, însă, în ceea ce privește femeile, se prevedea în art. 6 că *legi speciale, votate cu majoritate de două treimi, vor determina condițiunile sub cari femeile pot avea exercițiul drepturilor politice.*

În condițiile în care legile electorale care au fost adoptate în baza acesteia, cum ar fi Legea electorală din 1926, nu făceau nicio referire la drepturile electorale ale femeilor, acestea rămăneau strict teoretice.

Abia prin Constituția de la 1938 s-au consacrat prevederi exprese în această materie. Avem în vedere art. 61 care prevedea că *"Legea electorală [...] va statornici [...] condițiunile cerute pentru a fi alegător, pentru bărbați și femei, incapacitățile, decăderile, incompatibilitățile, procedura votării și garanțiile libertății alegerilor precum și numărul deputaților.*

Deși, de principiu, drepturile electorale erau recunoscute, legea electorală le recunoștea doar celor care aveau carte, de la vârsta de 30 de ani.

Între neștiutorii de carte, cea mai mare proporție o aveau femeile, astfel încât numărul femeilor care au putut să exercite drepturile electorale era mult mai redus decât al bărbaților.

5. Am redat aceste câteva crâmpie de istorie spre a determina semnificația drepturilor electorale în istorie, sacrificiile care s-au făcut de-a lungul timpului pentru ca ele să fie câștigate.

România are particularitatea, la fel ca și alte state care au cunoscut perioada regimului de tip totalitar, că deși în timpul acesteia drepturile electorale erau teoretic recunoscute, ele erau practic golite de conținut prin mecanismele specifice acestui regim.

De aceea, abolirea aceluși regim și punerea bazelor statului de drept în Decembrie 1989 au fost caracterizate printr-o nevoie a românilor de a putea să-i aleagă pe cei care compun organele reprezentative și de a putea fiecare, în condițiile legii, să participe, în calitate de candidat pentru diferite funcții electivă la nivelul statului sau al comunităților locale.

Acest lucru presupune, în mod evident, crearea cadrului necesar ca dreptul la vot să aibă cele cinci trăsături caracteristice ale sale, respectiv vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, iar alegerile să fie libere și corecte.

După intrarea în vigoare a Constituției din 1991, au existat mai multe situații în care a fost invocată fraudarea alegerilor. De regulă, pierderea alegerilor a fost însoțită de acuze privind fraudarea.

Până la revizuirea din 2003, Constituția nu conținea nicio prevedere privind caracterul liber al alegerilor. Prin Legea nr. 429/2003 a fost completat art. 2 alin. (1), astfel: *" Suveranitatea națională aparține poporului*

român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum”

Practic, textul a fost îmbogățit cu precizarea că **organele reprezentative sunt constituite prin alegeri libere, periodice și corecte.**

6. Din cele prezentate rezultă importanța drepturilor electorale, ca epicentru al democrației, deoarece prin intermediul lor se constituie organele reprezentative, care, la rândul lor, sunt cele prin care poporul își exercită cea mai importantă avuție a sa, suveranitatea.

Deviațiile de la exercitarea liberă și neîngrădită a drepturilor electorale au devenit din ce în ce mai frecvente și au culminat cu anul 2024, când, prin Hotărârea C.C.R. nr. 2 din 5 noiembrie 2024, publicată în M.Of. nr. 1003 din 08 octombrie 2024, s-a anulat Decizia Biroului Electoral Central nr.18/D din 3 octombrie 2024 privind înregistrarea candidaturii și a semnelor electorale ale doamnei Diana Iovanovici-Șoșoacă la alegerile pentru Președintele României din anul 2024, cu consecința interzicerii dreptului acesteia de a participa la alegerile pentru funcția de Președinte.

La o lună după aceea hotărâre, Curtea Constituțională a adoptat Hotărârea nr. 32/2024 privind anularea procesului electoral cu privire la alegerea Președintelui României din anul 2024, publicată în M. Of. nr. 1231 din 06 decembrie 2024.

7. Ulterior acestei date au fost adoptate și alte hotărâri ale Curții Constituționale, prin care s-a interzis participarea la alegeri a unor competitori electorali, dar nu le vom menționa, deoarece relevanță pentru proiectul nostru de lege este și rămâne Hotărârea C.C.R. nr. 2 din 5 noiembrie 2024.

Aceasta a fost prima hotărâre a Curții Constituționale prin care în România a fost interzis dreptul unei persoane să candideze invocându-se alte condiții decât cele prevăzute expres de Constituție și de lege, respectiv faptul că înregistrarea candidaturii respective la alegerile pentru Președintele României din anul 2024 *încalcă condițiile de eligibilitate prevăzute de dispozițiile constituționale ale art. 1 alin. (3) și (5), ale art. 82 alin. (2), corelate cu cele ale art. 148 și 149, cu referire la valorile democrației, la statul de drept, la respectarea Constituției corelate cu garanția politico-militară a acestora, respectiv apartenența României la UE și NATO.*

Acest lucru a rezultat din interpretarea că respectivul candidat ar fi avut o *conduită sistematică, persistentă și îndelungată menită să afecteze fundamentele constituționale ale statului român și ale garanțiilor acesteia, respectiv apartenența României la structurile euroatlantice.*

De precizat că persoana căreia i s-a refuzat candidatura exercitase un mandat de senator și era membru al Parlamentului European, beneficiind nu numai de libertatea de exprimare, ci și de imunitatea parlamentară prevăzută de lege.

Toate acestea considerente pentru care Curtea Constituțională a interzis o candidatură, ca și Hotărârea C.C.R. nr. 2/2024 au reprezentat un moment care a declanșat o veritabilă ”cutie a Pandorei”, concretizată în alte hotărâri ale aceleiași autorități, prin care au fost suprimate drepturi electorale nu numai ale unor competitori electorali, ci și ale alegătorilor. Avem în vedere că prin anularea turului 1 al alegerilor pentru Președintele României desfășurate la 24 noiembrie 2024 au fost aruncate la un coș rușinos al istoriei un număr de 3892901 voturi, fiind anulate implicit voturile acelor alegători care au votat pentru primii doi candidați rămași în competiție, la care se adaugă voturile exprimate pentru ceilalți candidați care au participat.

II. Schimbări preconizate prin implementarea proiectului normativ:

Ziua de 5 noiembrie 2024 va rămâne ca un stigmat pe obrazul istoriei României, al democrației și al statului de drept. Consecințele ei negative se vor resimți multă vreme de acum încolo. Ele au determinat nemulțumiri în rândul populației, care a dat dovadă de maturitate și responsabilitate în atitudinea sa și, mai ales, de încredere într-un viitor democratic, pe care avem obligația să îl construim în România.

De aceea, apreciem că ziua de 5 octombrie trebuie să devină **Ziua drepturilor electorale în România**. Să celebrăm această zi, spre a ne aduce aminte că **democrația și statul de drept nu pot exista fără exercițiul deplin al drepturilor electorale**.

Iar noi, cei de acum și cei care vor veni după noi, să avem grijă ca aceste drepturi electorale să mai facă obiectul niciunei vătămări, de niciun fel și cu privire la nimeni.

Pentru că, așa cum proclamă Declarația Universală a Drepturilor Omului, orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin reprezentanți liber aleși.

Impactul socioeconomic al prezentului act normativ

Nu este cazul.

Impactul macroeconomic

Nu este cazul.

Vă înaintăm Parlamentului României spre dezbateră și adoptare propunerea legislativă pentru privind declararea Zilei de 5 octombrie ca "Ziua Drepturilor Electorale".

INIȚIATORI

Deputat VERGINIA VEDINĂȘ

Deputat IONEL GOIDESCU

TABEL cu susținătorii din Grupurile Parlamentare ale S.O.S. România

**Proiectului de Lege
privind declararea Zilei de 5 octombrie ca "Ziua Drepturilor Electorale"**

Nr. crt.	Numele și prenumele	PARLAMENTAR	SEMNĂTURĂ
1.	Baş Ana – Marcela	DEPUTAT	
2.	Caragață Florin	DEPUTAT	
3.	Coarnă Dumitru	DEPUTAT	
4.	Ciubuc Ciprian	DEPUTAT	
5.	Constantinescu Andra Claudia	DEPUTAT	
6.	Cîmpianu Andreea Petronela	DEPUTAT	
7.	Enachi Raisa	DEPUTAT	
8.	Făget Mădălin Laurențiu	DEPUTAT	
9.	Gușă Andrei Cosmin	DEPUTAT	
10.	Ion Nicolae Mirel	DEPUTAT	
11.	Jianu Iosif Florin	DEPUTAT	
12.	Lăzăroi Ioan	DEPUTAT	
13.	Macovei Ilie Simona Elena	DEPUTAT	
14.	Nagy Vasile	DEPUTAT	
15.	Oltenașu Sorin George	DEPUTAT	

16.	Pascalini Nini Alexandru	DEPUTAT	
17.	Plopeanu Rodica	DEPUTAT	
18.	Toader Elena Laura	DEPUTAT	
19.	Tudor Ionescu	DEPUTAT	
20.	Țiu Mihai – Adraian	DEPUTAT	
21.	Vârgă Mariana	DEPUTAT	
22.	Vidra Vlad Andrei	DEPUTAT	
23.	Bem Cristian	SENATOR	
24.	Cerva Nadia-Cosmina	SENATOR	
25.	Cușnir Rodica	SENATOR	
26.	Manea Dumitru	SENATOR	
27.	Onea Olga	SENATOR	
28.	Peia Ninel	SENATOR	
29.	Petrea Dorin-Silviu	SENATOR	
30.	Rusu Ioan-Cristian	SENATOR	
31.	Sava Clement	SENATOR	
32.	Peiu Grigore-Adrian	SENATOR	

Tabel cu motivații din Grupul Parlamentar
al S.O.S. România' — SAVA

Proiectul de lege
privind declararea zilei de 5 octombrie ca
"Ziua Drepturilor Electorale"

NR. CRT.	NUME ȘI PRENUME	SEMNĂTURA
1.	SAVA CLEMENT	
2.	CERVA NADIA - COSMINA	
3.	PETREA DORIN - SILVIU	
4.	CUȘNIR RODICA	
5.	BEM CRISTIAN	
6.	MANEA DUMITRU	
7.	ONEA OLGA	
8.	PEIA NINEL	
9.	PEIU GRIGORE - ADRIAN	
10.	RUSU IOAN - CRISTIAN	